

Is God dan tegen ons?

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

1^e schriftlezing: Joël 2, 7-11

2^e schriftlezing: Romeinen 8, 31-39

3^e schriftlezing: Lucas 15, 11-32

Inleiding

Te gemakkelijk hebben mensen gezegd: 'Gott mit uns'; 'In God we trust' en 'God zij met ons'. Ze schreven het op hun legeruniform en op hun geld. Van de weeromstuit zijn er ook mensen die God helemaal niet meer aan hun zijde durven te denken. Maar wat is dan Godsvertrouwen? Bestaat er voor een modern mens nog een thuis komen bij een God vol liefde en ontferming?

Thema: Is God dan tegen ons?

Gemeente van Christus, de gelijkenis die de naam gekregen heeft van 'De Verloren Zoon' bevat een mysterieuze paradox. Immers juist omdat de jongste zoon is weggegaan, is het dat hij kan thuis komen in de armen van zijn vader. Dat is de schijnbare tegenstelling, het grote raadsel dat zich niet gemakkelijk laat oplossen. Het leven heeft lessen geleerd, die zelfs de vader zelf hem niet kon leren. De scherpte van de problematiek wordt des te navranter duidelijk wanneer de vergelijking wordt gemaakt met de oudste zoon. Dat is de man die altijd thuis is gebleven, de zoon die schijnbaar altijd voldeed aan wat er van hem werd gevraagd. Hij is gehoorzaam geweest en heeft geen misbruik gemaakt van de vrijheid die de vader bereid was zijn jongens te geven. Kennelijk heeft hij zijn werk op de boerderij niet met plezier kunnen doen. Hij is gebleven, inderdaad, maar niet van harte. Juist omdat hij nooit is weggegaan is de oudste zoon niet in staat om werkelijk thuis te komen. Hij kan geen feest vieren in het huis van zijn vader. En dat is heel verdrietig.

In dit verhaal kunnen wij de grondtonen horen, niet alleen van een gelovig doordenken van de vrijheid die God aan individuele mensen geeft,¹ maar ook van het samenleven van mensen naast elkaar, ja we beluisteren de essentie van de verhouding tussen de religies. U weet een gelijkenis is geen rebus, geen verhaaltje waar we alleen maar even de = tekens juist hoeven te plaatsen en dan zouden we voor eens en altijd e betekenis in handen hebben. Een goede gelijkenis is een spiegel en afhankelijk van wie het is die er in kijkt spreekt het verhaal telkens weer een nieuwe waarheid uit. Deze gelijkenis is, zo gelezen, bijvoorbeeld, denk ik een heel belangrijk verhaal voor de interreligieuze dialoog. Of Jezus het zo oorspronkelijk heeft bedoeld

weet ik dus niet. Maar ik weet wel dat men in de vroege kerk in de jongste zoon heel duidelijk een gestalte van tot geloof gekomen heidenen in de kerk heeft gezien en in de oudste zoon zag men dat deel van Israël dat geen vreugde kon beleven bij de thuiskomst van de heidenen bij God die ook hun Schepper was.² God de Vader richtte een feestmaal aan en nodigde allen, de volken én Israël tot zijn maaltijd. Ik geloof dat wij vandaag nog een stapje verder mogen gaan en hier de grondvorm herkennen kunnen wat betreft het ingaan tot het grote feest van de schepping.

Alleen dan worden op onze beurt nu wijzelf uitgenodigd om niet te blijven steken in een verongelijkte houding en een zich blind staren op ons eigen gelijk. Wij worden uitgenodigd ons te verblijden in het goede dat er leeft in ook andere religies dan de onze. Sterker nog, we doen er goed aan ons te verblijden in al het goede dat er is, binnen en buiten de kerk. Was het Abraham Kuiper niet die ooit stelde dat de kerk tegen en de wereld meevalt.³ Kunnen we ons daar ook echt in verheugen? Alleen dan, wanneer we het anders zijn van andere religies echt accepteren als authentieke vormen van godsdienstige beleving waarin mensen, met vallen en opstaan, net als wijzelf op zoek zijn naar levenswijsheid en naar de bronnen van geloof en Godsvertrouwen, alleen dan is er kans op een vruchtbare dialoog die niet in gelijkhebbertij blijft hangen, maar die leidt tot het feest dat het leven waarachtig kan zijn.

Israël leert met moeite de diepere betekenis van de Dag des Heren. Daarvan zijn wij in het profetenboek Joël getuige. Ooit hebben ze in hun naïviteit gedacht dat de diepere betekenis van de overwinning van God zou zijn dat Israël eens gelijk zou krijgen van de Schepper en dat het voor de ogen van de jaloerse volken door God op een voetstuk zou worden gezet en zou worden geëerd, terwijl de heidenen alleen maar zouden worden bestraft om hun zonden. Maar in de vreselijke metafoor van de sprinkhanen komt Joël de waarheid op het spoor dat deze onbarmhartige knagers niets en niemand ontzien.⁴ Zo wordt hij aan het denken gezet en ontdekt hij dat er in het licht van Gods gerechtigheid geen mens is die rechtens aanspraken kan maken op een ereplaatsje onder de zon. Maar dan is ook het omgekeerde waar, namelijk dat in het licht van Gods eeuwige genade,

mensenliefde en onmetelijke ontferming iedereen, niemand uitgezonderd, een geliefd kind van de Schepper is en van zijn of haar dwalen in de wereld thuis kan komen bij God.

De Vader die God is staat dus met open armen bij het deur van het huis van de schepping om ieder van zijn kinderen te omhelzen en binnen te laten gaan voor het grote feest. En u weet het, de verloren zoon weet dat hij ernstige fouten heeft gemaakt en hij heeft onderweg een hele schuldbelijdenis uit z'n hoofd geleerd. Misschien heeft hij het wel honderd keer in zichzelf herhaald: 'Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners.' Maar in de armen van zijn vader krijgt hij de kans niet om het af te maken, want zijn vader valt hem in de rede door tegen de knechten te roepen: 'Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan ...'

Misschien is er toch iemand die zich afvraagt: Gaat dat niet te gemakkelijk? Wat is die liefde van God waard als je niet eens je volledige schuldbelijdenis hoeft uit te spreken. Misschien hebben we te vaak gedacht dat iedereen zich direct met de verloren zoon verbonden zou voelen. Misschien zijn er ook onder ons mensen die ten diepste vinden dat de oudste zoon gelijk heeft. Ik denk dat we in de geest van Joël daar niet te snel overheen moeten stappen en dat we er goed aan doen te beseffen dat daar inderdaad een kloof te overbruggen valt.

Te gemakkelijk hebben mensen het 'Gott mit uns' geclaimd in hun gewelddadige strijd voor levensruimte. Te snel hebben mensen 'In God we trust' op hun geld gezet, hetzelfde geld waarmee mensen werden omgekocht, de munten waarmee mensen zich onrechtmatig hebben verrijkt, de mammon waarvoor de machtigen der aarde op hun knieën lagen en liggen en het geld van de vermogens die in weelde werden

verkwist. 'God zij met ons,' het was ooit ook onze bede aan onze welvaart verbonden. Eigenlijk is er zoveel mee mis dat er ook mensen zijn die God helemaal niet meer aan hun zijde durven te denken. Is het uit schaamte? Zou het zijn uit een verlangen naar eerlijkheid? Of is het vooral ongeloof omdat de naam van God zo ontzettend veel is misbruikt dat het woord 'God' voor hen geen oprechte inhoud meer kan hebben? Is God dan alleen nog maar tegen ons omdat alleen het woord 'God' heel ons handelen al onder kritiek heeft gesteld?

Ik vind mijn antwoord bij de apostel Paulus. 'Als God voor ons is, wie kan dan tegen ons zijn?' De manier waarop Paulus inhoud geeft aan zijn Godsvertrouwen raakt mij persoonlijk diep, omdat de liefdebond die de apostel beschrijft tussen de Schepper en het schepsel dat ik mag zijn er een is die weet van diepte en hoogte, van schuld en van vergeving, van tragiek en van verzoening, van afstand en van nabijheid, van zwerven in het leven en van thuiskomen in Gods barmhartigheid. Dat is de liefde van Christus en daarin is het dat wij gewaarworden dat Gods kritiek op ons altijd gericht is op ons heil. Met deze boodschap worden wij allen geroepen tot liefde voor elkaar.

Amen.

Uitzending en zegen

Wanneer wij ervaren in de bijbel een geluid te horen kritisch op onze levensstijl, laten we dan beseffen dat ons kan helpen het geheim van Gods Koninkrijk van vrede en recht op het spoor te komen en juist zo onze bestemming in het leven te vinden en hervinden en hervinden, telkens opnieuw als wij de weg in het leven zij kwijtgeraakt.

De genade van onze Heer Jezus Christus en de liefde van God de gemeenschap van de heilige Geest is met u allen.

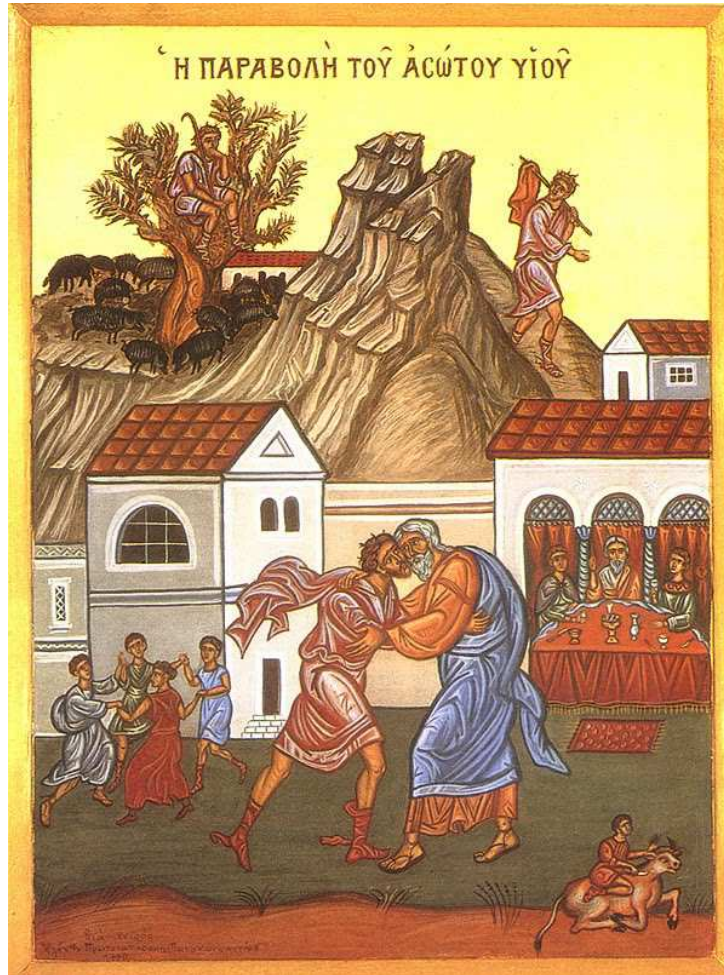
Noten

¹Er zijn veel boeiende interpretaties van allerlei aspecten van de langste gelijkenis. Cf. bijv. Gennep, F.O., *De Terugkeer van de verloren Vader*, Baarn 1989; Nouwen, H., *Eindelijk thuis. Gedachten bij Rembrandts 'De terugkeer van de verloren zoon'*, Tiel 1997; Visser 't Hooft, W.A., *Gods vaderschap in een eeuw van emancipatie*, Kampen 1983.

²Cf. Romeinen 1, 16-19

³A. Kuyper, *De gemeene gratie*, 3 dln., Amsterdam 1932.

⁴Zie ook de vorige preken in deze serie. Er is in de literatuur discussie over of Joël gebruik maakt van de sprinkhanen om het optrekken van een echt leger te beschrijven of dat het menselijke leger juist de metafoer is die de verwoestende uitwerking van de sprinkhanen moet illustreren. Hoe dan ook, beide beelden zijn de opmaat naar de Dag van de Heer die niemand zal ontzien, maar ook voor allen in principe de redding kan betekenen. Cf. Th. Hiebert, 'Joel, Book of' in: Freedman, D.N. (ed.), *The Anchor Bible Dictionary*, III, H-J, New York/London, 1992, 873-880, i.z. 875: 'Contrary to some who wish to (...) see human or apocalyptic armies described with the image of locusts in chaps. 1-2, the structure of the simile in 2:4-9 clearly indicates that locusts are described using the image of human armies' ...

Figuur 1: Verloren zoon, icon

Figuur 2: Amerikaans "one dollar" biljet

Figuur 3: Nederlandse rijksdaalders met randschrift